

Ons wilde oosten 2.0

Michiel Hegener, 2019. Uitgeverij Stuifzand. 263 pagina's. € 16,50. ISBN 978-90-829978-1-1.

'Ons wilde oosten 2.0' is een goed gedocumenteerd boek over de ontwikkeling van de Veluwe vanaf ongeveer 2000; het is het vervolg op (of een herschrijving van) een eerder boek uit 2002 onder de titel 'Ons wilde oosten'.

In eerste instantie zette de titel van dit boek mij op het verkeerde been. Ik woon in Wageningen, voor mij is de Veluwe niet het oosten maar het midden van het land, maar voor mensen uit de Randstad is dat blijkbaar anders. De titel heeft ook iets cynisch: als je het boek leest blijkt de wilde Veluwe helemaal niet wild, maar sinds eeuwen in gebruik. En, zoals de auteur zegt, de wilde zwijnen zitten nog steeds achter het hek, al staan die hekken meer verdekt opgesteld dan bij de boer.

Het boek bestaat uit drie delen. Deel 1 behandelt de ontwikkeling van de Veluwe tot 2018. Deel 2 gaat over vier nijpende kwesties: vernatting, begroeiing, beleid en status van de Veluwe en tot slot de Veluwe als ruimtelijke eenheid, met het aloude probleem van hekken en openstelling van

wegen, aangevuld met de ecoducten. Deel 3 geeft een doorkijkje naar perspectieven voor de Veluwe in 2070.

Het boek is uitstekend gedocumenteerd. De auteur citeert uitgebreid betrokkenen bij beheer, inrichting en beleid voor de Veluwe. Het is wel even slikken als je leest dat het beleid, dat we rond 1980 formuleerden voor het 'Proefgebied Nationaal Landschap Veluwe', nog maar deels gerealiseerd is. Hoewel ik sinds 1982 niet meer actief betrokken ben bij de Veluwe, lijk ik weinig

gemist te hebben. Er zijn grotere eenheden natuur gekomen, maar nog altijd zit de Hoge Veluwe de eenwording van het gebied in de weg. Het boek laat zien dat belangen van houtproductie, landbouw, jacht en recreatie zwaarder wegen dan die van de natuur, al zijn er wel enkele strategisch gelegen campings verdwenen. De schrijver wisselt voorbeelden van succesvolle vernatting af met de beschrijving van hoe kabinet Rutte II en het provinciaal bestuur een einde maakten aan veel positieve ontwikkelingen in de Veluwe natuur. Het boek biedt daarmee waardevolle documentatie van hoe en waarom zaken fout liepen. In het derde deel van het boek komen allerlei ontwikkelingen aan bod die nu beginnen, maar pas in de toekomst echt effect kunnen hebben. Zoals de komst van de wolf en de bever, de verdere vernatting van de randzones, de relatie met de Empese en Tondense heide en de Hierdense poort als verbinding met de randmeren en de Oostvaardersplassen. Terecht vraagt de auteur aandacht voor organisatorische aspecten en op natuur gericht beleid. Het boek geeft een aanzet, maar het is een zaak van lange adem en veel druk vanuit de natuurbeheerders en milieubeweging.

ROB JONGMAN